T092 ATĐ 4 (52) Luận A Tỳ Đạt Ma Đại Tỳ Bà Sa Q99-Trí Uẩn-Luận về Tha Tâm Trí

Tạng Luận (Linh Sơn Pháp Bảo)

CHÖÔNG III: TRÍ UAÅN (Tieáp Theo)

Phaåm Thöù Ba: LUAÄN VEÀ THA TAÂM TRÍ

LUAÄN VEÀ THA TAÂM TRÍ (Phaàn 1)

Theá naøo laø Tha taâm trí? Theá naøo laø Tuùc truù tuøy nieäm trí? Caùc chöông nhö vaäy vaø giaûi thích veà nghóa töøng chöông, ñaõ lónh hoäi roài, tieáp theo neân giaûi thích roäng ra. Hoûi: Vì sao Toân giaû döïa vaøo hai Trí tröôùc maø soaïn luaän? Ñaùp: Laø yù cuûa Toân giaû aáy muoán nhö vaäy, nghóa Luaän sö cuûa baûn luaän naøy tuøy theo yù muoán taïo luaän khoâng traùi vôùi phaùp töôùng, cho neân khoâng caàn phaûi vaën hoûi. Nhö Toân giaû naøy ôû trong chöông Caên Uaån, döïa vaøo Phaùp trí-Loaïi trí maø soaïn luaän; ôû trong chöông Ñònh uaån, döïa vaøo Taän trí-Voâ sinh trí maø soaïn luaän. Laïi ôû trong chöông Caên Uaån döïa vaøo boán trí cuûa Khoå-Taäp-Dieät-ñaïo maø soaïn luaän; ôû trong chöông Kieát uaån- Ñònh uaån vaø sau Uaån naøy döïa vaøo taùm Trí maø soaïn luaän; ôû caùc phaåm nhö Tu Trí... döïa vaøo möôøi Trí maø soaïn luaän. Nhö vaäy Toân giaû ôû Uaån naøy, ban ñaàu döïa vaøo hai Trí laø Tha taâm vaø Tuùc truù maø soaïn luaän, nhö ngöôøi thôï goám kheùo leùo taøi hoa tröôùc ñieàu cheá thuaàn thuïc cuïc buøn roài ñaët treân voøng quay, tuøy thao yù thích cuûa mình maø laøm ra ñoà vaät nhö ñoà ñöïng... Toân giaû cuõng nhö vaäy, duøng Tueä vaên-Tö-Tu maø quaùn saùt veà phaùp töôùng, ñoaïn caùi ngu veà töï taùnh vaø caùi ngu veà sôû duyeân, tuøy theo yù muoán taïo luaän, cho neân khoâng caàn phaûi vaën hoûi. Laïi nöõa, hai Trí tröôùc cuøng bao goàm gia haïnh ñaéc vaø lìa nhieãm ñaéc, cuøng laø do tu maø thaønh, cuøng laø bao goàm töï taùnh, cuøng laø quaû thuoäc boán Chi-naêm Chi cuûa Tónh löï, cho neân chæ döïa vaøo hai Trí ñoù aøm soaïn ra phaàn luaän naøy. Laïi nöõa, bôûi vì hai Trí tröôùc cuøng laáy Trí-Kieán laøm töï taùnh, cuøng ñoái vôùi phaïm vi maø choïn laáy sôû duyeân, ñoù laø Tha taâm trí chæ duyeân vôùi hieän taïi, Tuùc truù tuøy nieäm trí chæ duyeân vôùi quaù khöù, cho neân chæ döïa vaøo hai trí ñoù maø soaïn ra phaàn luaän naøy. Coù ngöôøi ñöa ra caùch noùi naøy: Bôûi vì hai Trí naøy cuøng bao goàm hai phaåm höõu laäu vaø voâ laäu, cho neân chæ döïa vaøo hai trí ñoù maø soaïn ra phaàn luaän naøy. Lôøi bình: Ngöôøi aáy khoâng neân ñöa ra caùch noùi naøy, bôûi vì Tuùc truù tuøy nieäm trí chæ laø höõu laäu. Hoûi: Theá naøo laø Tha taâm trí? Ñaùp: Neáu trí do tu aøm thaønh, laø quaû cuûa tu, nöông töïa vaøo tu, ñaõ

ñöôïc khoâng maát, coù theå bieát taâm-taâm sôû phaùp ôû coõi Duïc-Saéc hieän taïi noái tieáp nhau cuûa ngöôøi khaùc, hoaëc laø taâm-taâm sôû phaùp voâ laäu, ñoù goïi laø Tha taâm trí. Trong naøy, neáu trí ñoù do tu maø thaønh, nghóa laø Tueä do tu maø thaønh laø töï taùnh. Laø quaû cuûa tu, nghóa laø quaû thuoäc boán Chi-naêm Chi cuûa Tónh löï. Nöông töïa vaøo tu, nghóa laø döïa vaøo thöôøng xuyeân luyeän taäp maø thaønh töïu. Ñaõ ñöôïc khoâng maát, bôûi vì ñaõ chöùng ñöôïc maø khoâng rôøi

boû. Hoûi: Vì sao khoâng noùi chöa ñöôïc ñaõ maát? Ñaùp: Neân noùi maø khoâng noùi thì phaûi bieát laø nghóa naøy coù khaùc. Laïi nöõa, neáu döïa vaøo trí naøy maø noùi laø thaønh töïu Tha taâm thoâng, thì trong naøy noùi ñeán; chöa ñöôïc ñaõ maát thì caùc Tha taâm trí khoâng coù nghóa nhö vaäy, cho neân khoâng noùi. Coù theå bieát taâm-taâm sôû phaùp ôû coõi Duïc-Saéc hieän taïi noái tieáp nhau cuûa ngöôøi khaùc, hoaëc laø taâm-taâm sôû phaùp voâ laäu, nghóa laø coù theå bieát nhö thaät veà taâm-taâm sôû phaùp thuoäc coõi Duïc-Saéc ôû ñôøi hieän taïi trong thaân cuûa höõu tình khaùc, hoaëc laø taâm-taâm sôû phaùp voâ laäu. Ñaây laø noùi veà töôùng thuoäc caûnh sôû duyeân cuûa Tha taâm trí. Coù tuïng khaùc noùi: Neáu trí hieän khôûi bieát nhö thaät veà höõu tình khaùc coù söï tìm kieám, coù söï quaùn xeùt, coù söï nhieáp thoï, do nhieàu duyeân maø khôûi yù vaø yù sôû höõu, thì goïi laø Tha taâm trí. Trong naøy, neáu trí hieän khôûi, laø noùi ñeán Tha taâm trí hieän haønh. Bieát nhö thaät, laø choïn laáy nhöõng trí xem töôùng khaùc nhau... Höõu tình khaùc, laø choïn laáy taâm-taâm sôû phaùp maø mình bieát khaùc nhau. Coù söï tìm kieám, nghóa laø taâm-taâm sôû phaùp cuûa coõi Duïc vaø Tónh löï thöù nhaát. Coù söï quaùn xeùt, laø taâm-taâm sôû phaùp cuûa Tónh löï trung gian. Coù söï nhieáp thoï, laø taâm-taâm sôû phaùp cuûa ba Tónh löï sau. Laïi coù ngöôøi noùi: Coù söï tìm kieám laø hieån baøy veà coõi Duïc vaø Tónh löï thöù nhaát. Coù söï quaùn xeùt laø hieån baøy veà coõi Duïc cho ñeán Tónh löï trung gian. Coù söï nhieáp thoï laø hieån baøy töø coõi Duïc cho ñeán Tónh löï thöù tö. Trong naøy bieäu hieän roõ raøng coù naêng löïc tìm kieám..., cho neân caùc phaùp nhö Saéc... khoâng phaûi laø caûnh cuûa trí naøy. Do nhieàu duyeân maø khôûi, nhö trí chuû ñoäng bieát (naêng trí) do boán duyeân phaùt sinh, trí thuï ñoäng bieát (sôû tri) cuõng do boán duyeân phaùt sinh. YÙ vaø yù sôû höõu, yù töùc laø taâm, caùc taâm sôû phaùp goïi laø yù sôû höõu. Nhö vaäy ñeàu noùi ñeán caûnh cuûa Tha taâm trí. Tha taâm trí naøy khoâng neân noùi laø moät, ñoù laø Tha taâm trí thoâng vaø neâu roõ daãn daét; hoaëc neân noùi laø hai, ñoù laø höõu laäu-voâ laäu, coù raøng buoäc-giaûi thoaùt, coù heä thuoäc-khoâng heä thuoäc; hoaëc neân noùi laø ba, ñoù laø phaåm Haï-Trung-Thöôïng; hoaëc neân noùi laø boán, ñoù laø quaû cuûa boán Tónh löï; hoaëc neân noùi laø saùu, ñoù laø höõu laäu vaø voâ laäu ñeàu coù ba phaåm; hoaëc

neân noùi laø taùm, ñoù laø quaû cuûa boán Tónh löï ñeàu coù höõu laäu-voâ laäu; hoaëc neân noùi laø chín, ñoù laø phaåm Haï haï cho ñeán phaåm Thöôïng Thöôïng; hoaëc neân noùi laø möôøi hai, ñoù laø quaû cuûa boán Tónh löï ñeàu coù ba phaåm; hoaëc neân noùi laø möôøi taùm, ñoù laø höõu laäu-voâ laäu ñeàu coù chín phaåm; hoaëc neân noùi laø hai möôi boán, ñoù laø quaû cuûa boán Tónh löï ñeàu höõu laäu-voâ laäu, höõu laäu-voâ laäu laïi ñeàu coù ba phaåm; hoaëc neân noùi laø ba möôi saùu, ñoù laø quaû cuûa boán Tónh löï ñeàu coù chín phaåm; hoaëc neân noùi laø baûy möôi hai, ñoù laø quaû cuûa boán Tónh löï ñeàu coù höõu laäu-voâ laäu, höõu laäu-voâ laäu laïi ñeàu coù chín phaåm. Neáu duøng saùt-na thuoäc veà thaân ñeå phaân bieät thì neân noùi laø voâ löôïng voâ bieân. Trong naøy noùi chung veà moät Tha taâm trí. Hoûi: Tha taâm trí naøy laáy gì laøm töï taùnh? Ñaùp: Laáy Tueä laøm töï taùnh. Ñoù goïi laø töï taùnh cuûa Tha taâm trí, töï Theå cuûa Ngaõ vaät, boån

taùnh cuûa töôùng phaàn. Ñaõ noùi veà töï taùnh, nguyeân côù seõ noùi ñeán. Hoûi: Vì sao goïi laø Tha taâm trí, Tha taâm trí laø nghóa gì? Ñaùp: Bieát taâm cuûa ngöôøi khaùc cho neân goïi laø Tha taâm trí. Hoûi: Trí naøy cuõng bieát caùc taâm sôû phaùp cuûa ngöôøi khaùc, vì sao chæ goïi laø Tha taâm trí? Ñaùp: Caùc sö Du-giaø yù thích gia haïnh, muoán bieát taâm cuûa ngöôøi khaùc chöù khoâng phaûi laø taâm sôû cuûa ngöôøi khaùc, cho neân chæ thieát laäp teân goïi Tha taâm trí. Laáy taâm laøm tröôùc tieân cuõng bieát ñöôïc taâm sôû, ví nhö coù ngöôøi yù thích gia haïnh chæ muoán troâng thaáy vua, neáu luùc trong thaáy vua thì cuõng thaáy ñöôïc caùc quan. Laïi nöõa, caùc phaùp laäp thaønh teân goïi döïa vaøi nhieàu duyeân, nghóa laø hoaëc döïa vaøo töï taùnh, hoaëc döïa vaøo ñoái trò, hoaëc döïa vaøo gia haïnh, hoaëc döïa vaøo töông öng, hoaëc döïa vaøo sôû y, hoaëc döïa vaøo sôû duyeân, hoaëc döïa vaøo haønh töôùng, hoaëc döïa vaøo sôû duyeân vaø haønh töôùng... Döïa vaøo töï taùnh thieát laäp teân goïi, ñoù laø naêm Uaån-boán Ñeá-Theá tuïc trí... Döïa vaøo ñoái trò thieát laäp teân goïi, ñoù laø Phaùp trí-Loaïi trí ñoái trò coõi Duïc vaø hai coõi treân. Döïa vaøo gia haïnh thieát laäp teân goïi, ñoù laø Khoâng-Thöùc voâ bieân xöù-Voâ sôû höõu xöù, naêm Dònh hieän thaáy-Tha taâm trí... Döïa vaøo töông öng thieát laäp teân goïi, nhö luaän Phaåm Loaïi Tuùc noùi: “Theá naøo laø thuaän vôùi phaùp nhö Laïc thoï...? Ñoù laø phaùp töông öng vôùi Laïc thoï... taát caû ñeàu nhö vaäy.” Döïa vaøo sôû y thieát laäp teân goïi, ñoù laø nhaõn thöùc... Döïa vaøo sôû duyeân thieát laäp teân goïi, ñoù laø boán Nieäm truù-Voâ töôùng Ñònh... Döïa vaøo haønh töôùng thieáp laäp tneâ goïi, ñoù laø Khoå trí-Taäp trí, hai haønh töôùng naøy khoâng coù xen taïp maø sôû duyeân xen taïp. Döïa vaøo sôû duyeân vaø haønh töôùng thieáp laäp teân goïi, ñoù laø Dieät trí-Ñaïo trí, hai sôû duyeân-haønh töôùng naøy ñeàu khoâng coù

xen taïp. Caùc nhaân duyeân thieát laäp teân goïi caùc phaùp nhö vaäy quaû laø coù voâ löôïng, nay Tha taâm trí chæ döïa vaøo gia haïnh maø thieát laäp teân goïi chöù khoâng phaûi laø loaïi naøo khaùc. Laïi nöõa, trong phaåm töông öng thì taâm thuø thaéng nhaát, cho neân döïa vaøo phaùp thuø thaéng veà nhaän bieát maø thieát laäp teân goïi cuûa trí naøy, nhö noùi naøh vua ñeán thì khoâng phaûi laø khoâng coù caùc quan. Laïi nöõa, bôûi vì döïa vaøo taâm cho neân goïi laø taâm sôû phaùp, taâm laø maët ñaát, aùcc taâm sôû phaùp goïi laø nhöõng gì voán coù treân maët ñaát, cho neân chæ noùi ñeán taâm. Laïi nöõa, tu Tha taâm thoâng ôû phaàn vò ñaïo voâ giaùn, chæ duyeân vôùi taâm cho neân chæ noùi laø nhaän bieát taâm. Tha taâm trí naøy, veà coõi (Giôùi) thì Tha taâm trí höõu laäu vaø coõi Saéc, Tha taâm trí voâ laäu laø khoâng heä thuoäc. Hoûi: Vì sao coõi Voâ saéc khoâng coù Tha taâm trí? Ñaùp: Bôûi vì khoâng phaûi laø ruoäng ñaát-ñoà ñöïng, cho ñeán noùi roäng ra. Laïi nöõa, bôûi vì tu Tha taâm trí döïa vaøo Saéc maø daáy khôûi. Veà Ñòa, chæ thuoäc veà boán Tónh löï caên baûn chöù khoâng phaûi caän phaàn, Voâ saéc thì ñòa aáy khoâng coù theå phaùt sinh naêm thaàn thoâng. Hoûi: Taâm-taâm sôû phaùp cuûa Tónh löï trung gian thì trí cuûa ñòa naøo coù theå nhaän bieát? Ñaùp: Coù ngöôøi ñöa ra caùch noùi naøy: Trí phaåm Thöôïng cuûa Tónh löï thöù nhaát coù theå nhaän bieát. Laïi coù ngöôøi noùi: trí phaåm Haï cuûa Tónh löï thöù hai coù theå nhaän bieát. Lôøi bình: Neân ñöa ra caùch noùi naøy: Trí thuoäc ba phaåm cuûa Tónh löï thöù nhaát ñeàu coù theå nhaän bieát.

Nguyeân cöù theá naøo? Bôûi vì moät ñòa thaâu nhieáp. Veà sôû y, chæ duïa vaøo thaân cuûa coõi Duïc-Saéc maø daáy khôûi. Veà haønh töôùng, Tha taâm trí voâ laäu, laøm boán haønh töôùng duyeân vôùi Ñaïo ñeá maø chuyeån, Tha taâm trí höõu laäu, laøm haønh töôùng khoâng roõ raøng maø chuyeån. Veà sôû duyeân, Tha taâm trí cuûa Tónh löï thöù nhaát duyeân vôùi taâm-taâm sôû phaùp ôû ñòa coõi Duïc-Tónh löï thöù nhaát; Tha taâm trí cuûa Tónh löï thöù hai duyeân vôùi taâm-taâm sôû phaùp ôû ñòa coõi Duïc vaø hai Tónh löï ñaàu; Tha taâm trí cuûa Tónh löï thöù ba duyeân vôùi taâm-taâm sôû phaùp ôû ñòa coõi Duïc vaø ba Tónh löï tröôùc; Tha taâm trí cuûa Tónh löï thöù tö duyeân vôùi taâm-taâm sôû phaùp ôû ñòa coõi Duïc vaø boán Tónh löï. Khoâng coù Tha taâm trí naøo coù theå bieát ñöôïc taâm-taâm sôû phaùp cuûa Voâ saéc, bôûi vì ñòa aáy maïnh hôn; nhö Tha taâm trí cuûa Tónh löï thöù nhaát..., khoâng bieát ñöôïc taâm-taâm sôû phaùp cuûa Tónh löï thöù hai...

Hoûi: Sinh ôû coõi Duïc-Saéc daáy khôûi taâm-taâm sôû phaùp cuûa ñòa Voâ saéc, laø caûnh sôû duyeân cuûa Tha taâm trí hay khoâng? Ñaùp: khoâng phaûi laø caûnh sôû duyeân, nhö khoâng bieát veà quaû thì nhaân cuõng nhö vaäy. Veà Nieäm truù, laø ba Nieäm truù tröø ra Thaân nieäm truù. Veà Trí, laø boán Trí, ñoù laø Phaùp-Loaïi-Ñaïo vaø Theá tuïc trí, töùc laø noùi chung boán trí aáy laø Tha taâm trí. Veà Tam-ma-ñòa ñi cuøng, Tha taâm trí voâ laäu thì ñaïo- Voâ nguyeän ñi cuøng, Tha taâm trí höõu laäu khoâng phaûi laø Tam-ma-ñòa ñi cuûng. Veà caên töông öng, noùi chung Tha taâm trí töông öng vôùi ba caên ñoù laø Laïc-Hyû-Xaû. Veà ba ñôøi, laø ba ñôøi. Veà duyeân vôùi ba ñôøi, thì quaù khöù duyeân vôùi quaù khöù, hieän taïi duyeân vôùi hieän taïi, vò lai neáu sinh ra phaùp thì duyeân vôùi vò lai, neáu khoâng sinh ra phaùp thì duyeân vôùi ba ñôøi. Veà thieän-baát thieän vaø voâ kyù, thì chæ laø thieän. Veà duyeân vôùi thieän-baát thieän vaø voâ kyù, thì duyeân vôùi caû ba loaïi. Veà heä thuoäc vaø khoâng heä thuoäc, Tha taâm trí höõu laäu chæ heä thuoäc coõi Saéc, Tha taâm trí voâ laäu chæ laø khoâng heä thuoäc. Veà duyeân vôùi heä thuoäc vaø khoâng heä thuoäc, thì duyeân vôùi heä thuoäc coõi Duïc-Saéc vaø khoâng heä thuoäc. Veà Hoïc-Voâ hoïc vaø Phi hoïc phi voâ hoïc, thì bao goàm ba loaïi. Veà duyeân vôùi Hoïc-Voâ hoïc vaø Phi hoïc phi voâ hoïc, thì duyeân vôùi ba loaïi. Veà kieán-tu maø ñoaïn vaø khoâng ñoaïn, Tha taâm trí höõu laäu chæ do tu maø ñoaïn, Tha taâm trí voâ laäu laø khoâng ñoaïn. Duyeân vôùi kieán-tu maø ñoaïn vaø khoâng ñoaïn, thì duyeân vôùi ba loaïi. Veà duyeân vôùi danh-duyeân vôùi nghóa, thì chæ duyeân vôùi nghóa. Veà duyeân vôùi Töï-Tha töông tuïc vaø khoâng töông tuïc, thì chæ duyeân vôùi Thua töông tuïc. Veà giaø haïnh ñaéc-lìa nhieãm ñaéc, thì bao goàm gia haïnh ñaéc vaø lìa nhieãm ñaéc. Lìa nhieãm ñaéc, ñoù laø ôû Tónh löï thöù nhaát ñaït ñöôïc luùc lìa nhieãm cuûa coõi Duïc, cho ñeán ôû Tónh löï thöù tö ñaït ñöôïc luùc lìa nhieãm cuûa Tónh löï thöù ba, hoaëc laø lìa nhieãm cuûa ñòa treân ñòa mình thì cuõng coù theå tu maø ñaït ñöôïc. Gia haïnh ñaéc, ñoù laø ñaït ñöôïc luùc tu gia haïnh tinh tieán hôn haún; vaø khôûi leân gia haïnh laøm cho hieän ôû tröôùc maét, nghóa laø caùc Thanh vaên duøng gia haïnh phaåm Trung-Thöôïng, Ñoäc giaùc chæ duøng gia haïnh phaåm Haï, Phaät khoâng duøng gia haïnh maø coù naêng löïc hieän roõ ôû tröôùc maét. Töøng ñaït ñöôïc vaø chöa töøng ñaït ñöôïc, thì taát caû Thaùnh giaû vaø dò sinh ôû

trong phaùp ñeàu goàm chung ñaõ töøng ñaït ñöôïc vaø chöa töøng ñaït ñöôïc, dò sinh ôû ngoaøi phaùp chæ laø ñaõ töøng ñaït ñöôïc. Hoûi: Tu Tha taâm trí thì gia haïnh theá naøo? Ñaùp: Trong luaän Thi Thieát noùi: “Ngöôøi baét ñaàu söï nghieäp tu taäp ñoái vôùi Ñònh theá tuïc ñaõ ñöôïc töï taïi, thöôøng xuyeân khôûi leân hieän roõ tröôùc maét laøm cho caøng roõ raøng nhanh nhaïy. Tröôùc tieân quaùn saùt kyõ caøng veà

töôùng thaân-taâm cuûa mình, neáu luùc thaân coù töôùng nhö vaäy hieän roõ, thì luùc baáy giôø lieàn khôûi leân töôùng taâm nhö vaäy; neáu luùc töï mình khôûi leân töôùng taâm nhö vaäy, thì luùc baáy giôø thaân coù töôùng nhö vaäy hieän roõ”. Töï quaùn saùt kyõ caøng veà töôùng thaân-taâm cuûa mình roài, tieáp ñeán quaùn saùt kyõ caøng veà töôùng thaân-taâm cuûa ngöôøi khaùc. Neáu luùc thaân coù töôùng nhö vaäy hieän roõ, thì luùc baáy giôø lieàn khôûi leân töôùng taâm nhö vaäy; neáu luùc ngöôøi khaùc khôûi leân töôùng taâm nhö vaäy, thì luùc baáy giôø thaân coù töôùng nhö vaäy hieän roõ. Quaùn saùt kyõ caøng veà töôùng thaân-taâm cuûa ngöôøi khaùc roài, tieáp ñeán chæ quaùn xeùt veà taâm-taâm sôû phaùp kia, daáy leân tö duy naøy: Mình neân quaùn xeùt taâm-taâm sôû phaùp kia, tìm kieám nhöõng gì, quaùn xeùt nhöõng gì, nhieáp thoï nhöõng gì? Ñaõ tö duy roài chæ quaùn xeùt taâm aáy noái tieáp nhau vôùi haønh töôùng tröôùc sau sai bieät. Quaùn xeùt veà töôùng taâm aáy, neáu ñöôïc thuaän thuïc thì ñeán ñaây goïi laø thaønh töïu ñaày ñuû veà gia haïnh tu Tha taâm trí.” Trong luaän Taäp Dò Moân ñöa ra caùch noùi nhö vaäy: “Gia haïnh tu Tha taâm trí theá naøo? Ñoù laø quaùn saùt kyõ caøng duyeân vôùi naêm Thuû uaån, laø haønh töôùng sai bieät cuûa trí veà Khoå-Voâ thöôøng-Khoâng-Voâ ngaõ, daàn daàn coù theå daãn daét phaùt sinh trí voâ laäu, kheùo leùo nhaän bieát taâm cuûa ngöôøi khaùc, goïi laø Tha taâm trí.” Hoûi: Tha taâm trí voâ laäu coù theå duyeân vôùi trí cuûa boán ñeá, vì sao chæ noùi laø duyeân vôùi Khoå trí? Ñaùp: Cuõng neân noùi laø duyeân vôùi trí cuûa ba ñeá coøn laïi, maø khoâng noùi ñeán thì phaûi bieát laø coù nghóa khaùc. Laïi nöõa, trong naøy chæ noùi ñeán baét ñaàu tieán vaøo gia haïnh, chæ duyeân vôùi Khoå trí chöù khoâng noùi ñeán duyeân naøo khaùc, veà sau luùc noái tieáp nhau thì cuõng duyeân vôùi trí khaùc. Hoûi: Luaän Thi Thieát tröôùc-luaän Taäp Dò Moân sau ñaõ noùi veà gia haïnh, coù gì sai bieät? Ñaùp: Tröôùc noùi veà gia haïnh Tha taâm trí höõu laäu, sau noùi veà gia haïnh Tha taâm trí voâ laäu. Laïi nöõa, tröôùc noùi veà gia haïnh Tha taâm trí, khoâng phaûi laø thuø thaéng vi dieäu roõ raøng thanh tònh; sau noùi veà gia haïnh Tha taâm trí, thuø thaéng vi dieäu roõ raøng thanh tònh. Nhöng Tha taâm trí tuy luùc gia haïnh cuõng duyeân vôùi Saéc ñeå daáy khôûi, maø luùc thaønh töïu ñaày ñuû thì khoâng coøn duyeân vôùi Saéc... nguyeân côù theá naøo? Bôûi vì tröôùc tieân quaùn veà phaùp thoâ ñeå tieán vaøo phaùp teá. Vaû laïi, Tha taâm trí tuy luùc gia haïnh cuõng duyeân vôùi söï noái tieáp cuûa mình, maø luùc thaønh töïu ñaày ñuû thì chæ duyeân vôùi söï noái tieáp nhau cuûa ngöôøi khaùc. Nguyeân côù theá naøo? Bôûi vì duyeân vôùi chính mình khoâng goïi laø Tha taâm trí. Hôn nöõa, Tha taâm trí chæ duyeân vôùi taâm cuûa ngöôøi khaùc, khoâng chuyeån vôùi haønh töôùng-sôû

duyeân nôi taâm ngöôøi khaùc; neáu duyeân vôùi haønh töôùng-sôû duyeân nôi taâm ngöôøi khaùc, thì phaûi duyeân vôùi taâm mình chöù khoâng phaûi laø Tha taâm trí,

bôûi vì taâm mình laø haønh töôùng sôû duyeân vaø naêng duyeân cuûa trí kia. Hoûi: Neáu maét khoâng thaáy Saéc thì coù theå naähn bieát taâm ngöôøi khaùc hay khoâng? Ñaùp: Coù theå nhaän bieát, bôûi vì tai nghe Thanh. Hoûi: Neáu khoâng thaáy Saéc-khoâng nghe Thanh thì coù theå nhaän bieát taâm ngöôøi khaùc hay khoâng? Ñaùp: Coù theå nhaän bieát, bôûi vì muõi ngöûi Höông. Hoûi: Neáu khoâng thaáy Saéc-khoâng nghe Thanh-khoâng ngöûi Höông thì coù theå nhaän bieát taâm ngöôøi khaùc hay khoâng? Ñaùp: Coù theå nhaän bieát, bôûi vì löôõi neám Vò. Hoûi: Neáu khoâng thaáy Saéc-khoâng nghe Thanh-khoâng ngöûi Höông- khoâng neám Vò thì coù theå nhaän bieát taâm ngöôøi khaùc hay khoâng? Ñaùp: Coù theå nhaän bieát, bôûi vì thaân caûm nhaän xuùc. Hoûi: Neáu khoâng thaáy Saéc-khoâng nghe Thanh-khoâng ngöûi Höông- khoâng neám Vò-khoâng caûm nhaän Xuùc thì coù theå nhaän bieát taâm ngöôøi khaùc hay khoâng? Ñaùp: Coù ngöôøi ñöa ra caùch noùi naøy: Luùc aáy khoâng coù theå nhaän bieát. Nguyeân côù theá naøo? Bôûi vì Tha taâm trí daáy khôûi nhôø vaøo duyeân vôùi Saéc. Lôøi bình: Neân ñöa ra caùch noùi naøy: Luùc baét ñaàu daãn daét phaùt khôûi thì khoâng coù theå nhaän bieát, ñaõ thaønh töïu ñaày ñuû thì tuy khoâng duyeân vôùi Saéc maø cuõng coù theå nhaän bieát. Töøng ñaït ñöôïc taâm-taâm sôû phaùp höõu laäu coù möôøi laêm loaïi, laø do Tha taâm trí maø thuaän theo choïn laáy caûnh, ñoù laø coõi Duïc vaø boán Tónh löï ñeàu coù taâm-taâm sôû phaùp thuoäc ba phaåm haï-Trung-thöôïng. Töøng ñaït ñöôïc Tha taâm trí höõu laäu coù möôøi hai loaïi, ñoù laø boán Tónh löï ñeàu coù Tha taâm trí thuoäc ba phaåm haï-Trung-Thöôïng. Trong naøy, Tónh löï thöù nhaát töøng ñaït ñöôïc Tha taâm trí höõu laäu thuoäc phaåm haï, coù theå nhaän bieát ba phaåm cuûa coõi Duïc vaø phaåm haï cuûa Tónh löï thöù nhaát. Töøng ñaït ñöôïc taâm-taâm sôû phaùp höõu laäu thuoäc phaåm Trung, coù theå nhaän bieát ba phaåm cuûa coõi Duïc vaø hai phaåm haï-Trung cuûa Tónh löï thöù nhaát. Töøng ñaït ñöôïc taâm-taâm sôû phaùp höõu laäu thuoäc phaåm Thöôïng, coù theå nhaän bieát coõi Duïc vaø Tónh löï thöù nhaát ñeàu coù ba phaåm, töøng ñaït ñöôïc taâm-taâm sôû phaùp höõu laäu. Nhö vaäy laàn löôït chuyeån tieáp cho ñeán Tónh löï thöù tö töøng ñaït ñöôïc Tha taâm trí höõu laäu thuoäc phaåm Thöôïng, coù theå nhaän bieát coõi Duïc vaø boán Tónh löï ñeàu coù ba phaåm töøng ñaït ñöôïc taâm-taâm sôû phaùp höõu laäu

töøng ñaït ñöôïc. Chöa töøng ñaït ñöôïc möôøi hai Tha taâm trí höõu laäu nhaän bieát möôøi laêm loaïi taâm-taâm sôû phaùp höõu laäu chöa töøng ñaït ñöôïc, cuõng nhö vaäy. Taâm-taâm sôû phaùp voâ laäu cuõng coù möôøi hai loaïi, ñoù laø boán Tónh löï ñeàu coù ba phaåm. Trong naøy Tha taâm trí voâ laäu thuoäc phaåm haï cuûa Tónh löï thöù hai, coù theå nhaän bieát Tónh löï thöù nhaát vaø Tónh löï thöù hai, ñeàu chæ laø taâm-taâm sôû phaùp voâ laäu thuoäc phaåm haï; phaåm Trung thì coù theå nhaän bieát Tónh löï thöù nhaát vaø Tónh löï thöù hai, ñeàu laø taâm-taâm sôû phaùp voâ laäu thuoäc hai phaåm haï-Trung; phaåm Thöôïng thì coù theå nhaän bieát Tónh löï thöù nhaát vaø Tónh löï thöù hai, ñeàu laø taâm-taâm sôû phaùp voâ laäu thuoäc ba phaåm. Nhö vaäy laàn löôït chuyeån tieáp cho ñeán Tónh löï thöù tö, Tha taâm trí voâ laäu thuoäc phaåm Thöôïng coù theå nhaän bieát boán Tónh löï ñeàu coù taâm-taâm sôû phaùp voâ laäu thuoäc ba phaåm. Hoûi: Vì sao Tha taâm trí höõu laäu thuoäc

phaåm Haï-Trung cuûa ñòa treân ñeàu coù theå nhaän bieát taâm-taâm sôû phaùp höõu laäu thuoäc ba phaåm cuûa ñòa döôùi, maø Tha taâm trí voâ laäu thuoäc phaåm Haï-Trung cuûa ñòa treân khoâng nhaän bieát taâm-taâm sôû phaùp voâ laäu thuoäc phaåm Trung-Thöôïng cuûa ñòa döôùi? Ñaùp: Taâm-taâm sôû phaùp höõu laäu vaø voâ laäu thieát laäp ñeàu khaùc nhau, nghóa laø taâm-taâm sôû phaùp höõu laäu döïa vaøo söï noái tieáp nhau cuûa moät thaân thaønh töïu ba phaåm taâm-taâm sôû phaùp höõu laäu; taâm-taâm sôû phaùp voâ laäu döïa vaøo phaåm caên maø thieát laäp, khoâng coù trong söï noái tieáp nhau cuûa moät thaân thaønh töïu hai phaåm taâm-taâm sôû phaùp voâ laäu, huoáng gì laø coù thaønh töïu ba phaåm? Thieát laäp ñaõ khaùc cho neân nhaän bieát coù khaùc. Coù möôøi boán loaïi Thoâng cuûa taâm-taâm sôû phaùp, ñeàu laø do Tha taâm trí maø thuaän theo choïn laáy caûnh, ñoù laø coõi Duïc vaø Tónh löï thöù nhaát ñeàu coù quaû cuûa boán Tónh löï, Tónh löï thöù hai coù quaû cuûa ba Tónh löï sau, Tónh löï thöù ba coù quaû cuûa hai Tónh löï sau, Tónh löï thöù tö chæ coù quaû cuûa Tónh löï thöù tö. Hoûi: Tha taâm trí cuûa Tónh löï thöù nhaát, ñoái vôùi Thoâng cuûa taâm-taâm sôû phaùp cuûa coõi Duïc vaø boán Tónh löï, coù theå nhaän bieát maáy loaïi? Ñaùp: Coù ngöôøi ñöa ra caùch noùi naøy: Coù theå nhaän bieát boán loaäi. Nguyeân côù theá naøo? Bôûi vì taát caû ñeàu laø coõi Duïc thaâu nhieáp. Laïi coù ngöôøi noùi: Chæ coù theå nhaän bieát quaû cuûa Tónh löï thöù nhaát chöù khoâng nhaän bieát quaû cuûa ba Tónh löï coøn laïi. Nguyeân côù theá naøo? Bôûi vì gioáng nhö khoâng nhaän bieát veà nhaân thì quaû cuõng nhö vaäy. Caùc Tha taâm trí, ñoái vôùi taâm-taâm sôû phaùp vöôït qua Ñòa-vöôït qua

Caên-vöôït qua Boå-ñaëc-giaø-la, ñeàu khoâng coù theå nhaän bieát. Ñoái vôùi taâm-taâm sôû phaùp vöôït qua Ñòa khoâng coù theå nhaän bieát, ñoù laø Tha taâm trí cuûa Tónh löï thöù nhaát, khoâng coù theå nhaän bieát taâm-taâm sôû phaùp cuûa Tónh löï thöù hai trôû leân; cho ñeán Tha taâm trí cuûa Tónh löï thöù ba, khoâng coù theå nhaän bieát taâm-taâm sôû phaùp cuûa Tónh löï thöù tö trôû leân. Ñoái vôùi taâm-taâm sôû phaùp vöôït qua Caên khoâng coù theå nhaän bieát, ñoù laø Tha taâm trí cuûa ngöôøi ñoän caên, khoâng coù theå nhaän bieát taâm-taâm sôû phaùp cuûa ngöôøi lôïi caên. Ñoái vôùi taâm-taâm sôû phaùp vöôït qua Boå-ñaëc-giaø-la khoâng coù theå nhaän bieát, ñoù laø Tha taâm trí cuûa Höõu hoïc khoâng coù theå nhaän bieát taâm- taâm sôû phaùp cuûa Voâ hoïc. Hoûi: Tha taâm trí cuûa taát caû Voâ hoïc, ñeàu coù theå nhaän bieát taâm-taâm sôû phaùp cuûa taát caû Höõu hoïc chaêng? Ñaùp: Khoâng phaûi vaäy. Nghóa laø Tha taâm trí cuûa Thôøi giaûi thoaùt, khoâng coù theå nhaän bieát taâm-taâm sôû cuûa Kieán chí; Tha taâm trí cuûa Kieán chí, cuõng khoâng coù theå nhaän bieát taâm-taâm sôû phaùp cuûa Thôøi giaûi thoaùt. Nguyeân côù theá naøo? Bôûi vì Tha taâm trí cuûa Thôøi giaûi thoaùt, ñoái vôùi taâm- taâm sôû phaùp cuûa Kieán chí, vöôït qua Caên cho neân khoâng nhaän bieát; Tha taâm trí cuûa Kieán chí, ñoái vôùi taâm-taâm sôû phaùp cuûa Thôøi giaûi thoaùt, vöôït qua Boå-ñaëc-giaø-la cho neân khoâng nhaän bieát. Hoûi: Tha taâm trí thuoäc ñòa cuûa Höõu hoïc, Tha taâm trí thuoäc ñòa döôùi cuûa Voâ hoïc, hai loaïi naøy laø coù theå nhaän bieát laãn nhau chaêng? Ñaùp: Khoâng phaûi vaäy. Nguyeân côù theá naøo?

Bôûi vì Tha taâm trí thuoäc ñòa treân cuûa Höõu hoïc, ñoái vôùi Tha taâm trí thuoäc ñòa döôùi cuûa Voâ hoïc, vöôït qua Boå-ñaëc-giaø-la cho neân khoâng nhaän bieát. Tha taâm trí ôû ñòa döôùi cuûa Voâ hoïc, ñoái vôùi Tha taâm trí ôû ñòa treân cuûa Höõu hoïc, vöôït qua Ñòa cho neân khoâng nhaän bieát. Hoûi: Tha taâm trí ôû ñòa treân cuûa Thanh vaên, Tha taâm trí ôû ñòa döôùi cuûa Nhö-lai, hai loaïi naøy laø coù theå nhaän bieát laãn nhau chaêng? Ñaùp: Khoâng phaûi vaäy. Nguyeân côù theá naøo? Bôûi vì Tha taâm trí ôû ñòa treân cuûa Thanh vaên, ñoái vôùi Tha taâm trí ôû ñòa döôùi cuûa Nhö-lai, vöôït qua Caên cho neân khoâng nhaän bieát. Tha taâm trí ôû ñòa döôùi cuûa Nhö-lai, ñoái vôùi Tha taâm trí ôû ñòa treân cuûa Thanh vaên, vöôït qua Ñòa cho neân khoâng nhaän bieát. Ñoäc giaùc höôùng veà Thöøa khaùc, döïa theo nghóa tröôùc neân bieát maø noùi. Taâm-taâm sôû phaùp voâ laäu cuûa Nhö-lai, vaø taâm-taâm sôû phaùp höõu laäu chöa töøng ñaït ñöôïc, ñeàu khoâng phaûi laø do Tha taâm trí hieän roõ maø choïn laáy caûnh; taâm-taâm sôû phaùp höõu laäu töøng ñaït ñöôïc, Ñöùc Phaät muoán laøm cho ngöôøi khaùc bieát thì laäp töùc bieát. Nghóa laø neáu Ñöùc Phaät muoán laøm

cho ngöôøi ñoän caên bieát taâm mình chöù khoâng phaûi laø ngöôøi lôïi caên, thì haïng noâ boäc ngu doát cuõng bieát taâm Phaät, Xaù-lôïi-töû... ñeàu khoâng coù theå nhaän bieát; neáu muoán laøm cho nhöõng loaøi baøng sinh bieát taâm mình chöù khoâng phaûi laø loaøi trôøi-ngöôøi, thình loaøi baøng sinh cuõng bieát taâm Phaät, loaøi ngöôøi vaø trôøi ñeàu khoâng coù theå nhaän bieát. Vì sao bieát nhö vaäy? bôûi vì trong kinh noùi. Nghóa laø trong kinh noùi: “Moät luùc noï, Ñöùc Phaät an truù trong tinh xaù Truøng Caùc beân hoà Di Haàu thuoäc thaønh Quaûng Nghieâm. Luùc aáy caùc Tyø-kheo ñem baùt cuûa Ñöùc Theá Toân vaø baùt cuûa chính hoï, taát caû ñeàu ñaët vaøo nôi troáng traûi. Coù moät con khæ töø treân caây Sa-la truït xuoáng ñi ñeán nôi ñaët baùt. Luùc aáy caùc Tyø-kheo sôï raèng con khæ aáy laøm vôõ baùt, cho neân ñua nhau xua ñuoåi con khæ. Ñöùc Phaät baûo raèng: Caùc oâng khoâng caàn phaûi xua ñuoåi, noù coù yù rieâng trong choác laùt seõ bieát. Luùc aáy con khæ kia choïn laáy baùt cuûa Ñöùc Theá Toân, chaàm chaäm trôû veà leo leân caây höùng ñaày doøng maät ngoït, khoan thai maø truït xuoáng böng ñeán daâng leân Ñöùc Theá Toân. Bôûi vì coù coân truøng cho neân Ñöùc Theá Toân khoâng nhaän. Ñöùc Phaät khôûi leân phaåm taâm höõu laäu ñaõ töøng ñaït ñöôïc khieán noù laáy ñi coân truøng trong baùt maät. Con khæ lieàn bieát böng baùt maät luøi veà ñöùng moät nôi, choïn boû ñi coân truøng roài böng ñeán daâng leân Ñöùc Theá Toân. Bôûi vì chöa laøm saïch cho neân Ñöùc Phaät laïi khoâng nhaän. Ñöùc Phaät khôûi leân phaåm taâm höõu laäu ñaõ töøng ñaït ñöôïc, khieán con khæ laáy nöôùc vaåy khaép nôi laøm cho saïch seõ. Con khæ lieàn bieát böng baùt maät lui veà ñöùng moät nôi, laáy nöôùc laøm saïch roài trôûi laïi daâng leân Ñöùc Theá Toân. Ñöùc Theá Toân thöông xoùt maø nhaän laáy, con khæ vui möøng sung söôùng voâ cuøng, nhaûy muùa roài ñi thuït luøi rôi xuoáng hoá maø cheát. Nhôø vaøo phöôùc nghieäp naøy ñöôïc sinh trong loaøi ngöôøi, lôùn leân xuaát gia chòu khoù tu taäp phaïm haïnh, khoâng bao laâu thì ñaït ñöôïc quaû A- la-haùn, theá gian cuøng goïi laø Thöôïng toïa Hieán Maät.” Toân giaû Luaän Löïc do nhaân duyeân aáy, duøng baøi keä tuyeät dieäu maø ca ngôïi Ñöùc

Phaät raèng: Ñaáng ñieàu phuïc daãn daét trôøi ngöôøi Voâ thöôïng, Coù theå laøm cho neõo aùc cuõng bieát taâm, Neáu an truù trong Ñònh vi dieäu saâu xa, Ngay caû trôøi ngöôøi khoâng theå naøo hieåu ñöôïc. Tha taâm trí cuûa Phaät coù naêng löïc naähn bieát ba ñaïo, Tha taâm trí cuûa Ñoäc giaùc coù naêng löïc nhaän bieát hai ñaïo, Tha taâm trí cuûa Thanh vaên coù naêng löïc nhaän bieát moät ñaïo. Hoûi: Phaät coù theå duyeân vôùi Tha taâm trí cuûa Phaät hay khoâng? Ñaùp: Coù ngöôøi noùi khoâng coù theå. Nguyeân côù theá naøo? Bôûi vì khoâng coù hai Ñöùc Nhö-lai cuøng xuaát theá.

Laïi coù ngöôøi noùi coù theå, ñaây laø noùi veà naêng löïc duyeân chöù khoâng noùi hieän khôûi. Hoûi: Ñoäc giaùc coù theå duyeân vôùi Tha taâm trí cuûa Ñoäc giaùc hay khoâng? Ñaùp: Laân Giaùc Duï thì döïa theo Phaät neân bieát. Ñoäc giaùc xuaát hieän trong chuùng thì quyeát ñònh coù theå duyeân vôùi Tha taâm trí cuûa Ñoäc giaùc, ñaây laø noùi veà naêng löïc duyeân cuõng noùi ñeán hieän khôûi. Thanh vaên cuõng nhaát ñònh coù theå duyeân vôùi Tha taâm trí cuûa Thanh vaên, ñaây laø cuõng noùi veà naêng löïc duyeân-cuõng noùi ñeán hieän khôûi. Dò sinh chaéc chaén coù theå duyeân vôùi Tha taâm trí cuûa dò sinh, noùi nhö Ñoäc giaùc xuaát hieän trong chuùng vaø caùc Thanh vaên. Coù ngöôøi ñöa ra caùch noùi naøy: Ñoäc giaùc Laân giaùc duï cuõng nhaát ñònh coù theå duyeân vôùi Tha taâm trí cuûa Ñoäc gaíc Laân giaùc duï, cuõng noùi veà naêng löïc duyeân-cuõng noùi ñeán hieän khôûi, bôûi vì trong theá giôùi khaùc coù Ñoäc giaùc Laân giaùc duï xuaát theá, khoâng coù lyù naøo ngaên chaën. Chæ rieâng taâm-taâm sôû phaùp voâ laäu cuûa Phaät, vaø taâm-taâm sôû phaùp höõu laäu chöa töøng ñaït ñöôïc, laø chaéc chaén khoâng coù naêng löïc duyeân vaø hieän khôûi cuûa Tha taâm trí. Taát caû taâm-taâm sôû phaùp cuûa coõi Voâ saéc, chaéc chaén khoâng phaûi laø sôû duyeân cuûa Tha taâm trí, bôûi vì khoâng phaûi laø caûnh cuûa Tha taâm trí.

Nguồn: Giảng Sư (giangsu.io.vn) — văn bản trích từ kho sách cổ và kinh điển.